

Pirmas skyrius

Famagusta, 1972 m. rugpjūčio 15 d.

Famagusta išgyveno aukso laikus. Paplūdimys, saulėje besidegiantys poilsiautojai ir vietos gyventojai — visi buvo apgaubti šilumos ir gerovės.

Balkšvo smulkaus smėliuko ir turkio spalvos jūros derinys lėmė, kad būtent ši Viduržemio jūros įlanka buvo laikoma bene gražiausia. Kad pasinertų į šiltus jos vandenį, tas švelnias, ramias bangas, pajustų per kūną nuvilnijantį malonumą, iš viso pasaulio plūdo malonumų mėgėjai. Tai buvo tikras rojaus kampelis.

Šiauriau kurorto paplūdimio stūksojo senovinis miestas su storais viduramžiškų sienų įtvirtinimais. Norėdami sužinoti miesto istoriją, turistai su gidais priešaky leisdavosi į pažintines ekskursijas, grožėjosi didingo statinio, buvusios Šv. Mikalojaus katedros, o dabar — mečetės, skliautuotomis lubomis, detaliais raižiniais bei kontraforsais, matė keturiolikto amžiaus istorijos liekanas, klausėsi pasakojimų apie kryžiaus žygius, turtingus Luzinjanų dinastijos karalius ir osmanų įsiveržimą. Visa ši informacija, kurią tvankų vidudienį paberdavo gerų ketinimų vedamas gidas, tučtuoju būdavo pamirštama, vos tik poilsiautojai grįždavo į viešbučius, pasinerdavo į baseinus ir pajusdavo, kaip vanduo nuplauna prakaitą ir istorijos dulkes.

Šie žmonės labiau vertino dvidešimto amžiaus patogumus ir po išvykos į istorijos užkaborius džiugiai grįždavo atgal — mėgautis moderniu komfortu savo apartamentuose tiesiomis sienomis

bei lubomis ir įspūdingais milžiniškais langais, atveriančiais nuostabų kraštovaizdį.

Kad kadaise čia būta priešo, bylojo strėlių palikti rėžiai senojo miesto sienose, tačiau jos buvo labai prastai apšviestos. Viduramžių tvirtovė anksčiau saugojo nuo galimų įsiveržėlių, o naujasis, šiuolaikinis miestas — atvirkščiai — žmones kvietė. Jo architektūra buvo orientuota į išorę, pastatai stiebėsi aukštyn į dangaus mėlį, grėžėsi į žvilgančią jūrą; aštuntojo dešimtmečio Famagusta buvo šviesi, svetinga, tiesiog sukurta priimti atvykėlius. Ir priešo, įsibrovėlio vaizdinys, atrode, priklausė visai kitai epochai, jį reikėjo atmesti.

Tai buvo vienas puikiausių kurortų pasaulyje, teikiantis daugybę malonumų, viskas čia buvo sukurta atostogautojų patogumui. Pakrantę juosiančiuose aukštuose pastatuose daugiausia buvo įsikūrę viešbučiai su madingomis kavinukėmis ir brangiomis parduotuvėmis pirmuosiuose aukštuose. Pastarosios, šiuolaikiškos ir rafinuotos, priminė Monaką ar Kanus ir buvo skirtos pasiturinčių užsieniečių laisvalaikiui ir malonumams, — šie tik ir laukė, kada juos apgaubs salos kerai. Dieną jie mėgavosi jūra ir smėliu, o nusiėidus saulei užplūsdavo daugybę vietų, kur galėjo skaniai pavalgyti, išgerti ir gerai pasilinksinti.

Famagusta, beje, buvo ne tik turistų traukos centras, bet ir giliausias bei svarbiausias Kipro uostas. Iš čia atplukdytos citrusinių vaisių dėžės žmonėms, gyvenantiems atokiausiuose kampeliuose, leido pajusti šios salos skonį.

Dienos nuo gegužės iki spalio būdavo labai panašios, pasitaikydavo vos keli temperatūros šuoliai, kai saulė išties negailestingai kepindavo. Visada giedras dangus, ilgos dienos, sausringas karštis ir gaivinanti, bet švelni ir maloni jūra. Toli besidriekiantys smulkučio smėlio paplūdimiai buvo nusėti įdegusių poilsiautojų, kurie išsitiesę ant gultų gurkšnojo gairiuosius gėrimus su ledukais,

aktyvesni šėliojo seklumose, įgudusiai laviruodami tarp savo pačių sukeltų bangų, raižė pakrantę vandens slidėmis.

Miestas klestėjo. Gyventojai, darbininkai, svečiai — visi buvo neapsakomai patenkinti.

Ties kranto linija išsidėstę moderniausi viešbučiai turėjo maždaug tuziną ar daugiau aukštų. Pietinėje pakrantės dalyje stovėjo vienas visai naujas. Penkiolikos aukštų — aukštesnis nei kiti — ir dvigubai platesnis. Statybos baigtos visai neseniai, pastatas dar be pavadinimo.

Jei žiūrėtum nuo kranto linijos, statinys — kaip ir kiti — pasižymėjo minimalizmu, gražiai derėjo įlankos ovalą puošiančioje pakrantės viešbučių grandinėje. Tačiau privažiavimas prie jo nuo gatvės pusės buvo milžiniškai platus, su imponantiškais vartais, aukštomis baliustradomis.

Tą karštą vasaros dieną viešbutis buvo pilnas žmonių. Bet vilkėjo jie ne atostogautojų apdarais, o darbiniais kombinezonais ir kelnėmis. Tai buvo darbininkai, technikai, meistrai, jie atliko paskutiniuosius kruopščiai sudėlioto plano darbus. Nors viešbučio išorė pakluso bendram pakrantės architektūros ritmui, interjeras skyrėsi.

Šeimininkai siekė sukurti prabangos įspūdį, registracijos zona, jų manymu, buvo viena svarbiausių viešbučio erdvių. Svečiai turi pamėgti šią vietą iš pirmo žvilgsnio; jeigu jie to nepajus iškart, viskas nueis veltui. Antros galimybės nebus. Pirmiausia įspūdį turėjo daryti pats erdvės mastas. Lankytojui vyrui ji turėjo priminti futbolo aikštę. Moteris turėtų prisiminti kokį nors gražų ežerą. Abu jie atkreips dėmesį į nepaprastai švytinčias marmuro grindis ir patirs, ką reiškia vaikščioti vandeniui.

Visa tai sumanė įžvalgusis Sāvas Papakostas. Trisdešimt trejų metų, nors atrodė vyresnis. Tamsiuose garbanotuose jo plaukuose bolavo kelios žilų plaukų sruogos. Kresnas, švariai nusiskutęs, kaip

ir kiekvieną dieną, jis vilkėjo pilką kostiumą (įrengta pati geriausia oro vėdinimo sistema puikiai palaikė vėsa) ir šviesius marškinius.

Visi registratūroje plušantys darbininkai buvo vyrai, išskyrus vieną moterį. Tamsiaplaukė, kremine laisvo kirpimo suknele, ji atrodė išties nepriekaištingai. Tai buvo Papakosto žmona. Tą dieną ji prižiūrėjo, kaip fojė ir pokylių salėje kabinamos užuolaidos; pastaruosius kelis mėnesius jauna moteris rinko medžiagas bei minkštus baldus penkiems šimtams miegamųjų. Afroditei patiko šis vaidmuo, tokiam darbui ji buvo nepaprastai gabi. Pats procesas, kai kiekvienam kambariui sukuriamas vis kitas interjero projektas, kitokio stiliaus grindys, buvo panašus į aprangos bei prie jos derančių aksesuarų parinkimą.

Turėdama puikų estetinį skonį, Afroditė Papakosta išgražino baigtą statyti viešbutį, bet pastarasis be jos ir nebūtų atsiradęs. Investicijos — tėvo. Trifonui Markidžiui Famagustoje priklausė daugybė daugiaaukščių pastatų, taip pat ir laivybos verslas — vaisių bei kitų eksportuojamų prekių gabenimas iš minėto uosto.

Savą Papakostą tėvas pirmą kartą susitiko vietos verslininkų bei prekybininkų asociacijos susirinkime. Markidis atpažino jaunuolio entuziazmą, kuris jam priminė jo paties jaunystėje. Šiek tiek užtruko, kol įtikino žmoną, kad vyro, valdančio nedidelį viešbutuką mažiau prestižiniame paplūdimio pakraštyje, laukia daug žadanti ateitis.

„Jai dvidešimt vieneri, — kalbėjo tėvas apie dukterį. — Reikia pradėti mąstyti apie santuoką.“

Afroditės motina Artemidė socialiniu požiūriu Savą laikė žemesniu už savo gražiąją, puikiai išsilavinusią dukterį, būsimasis žentas jai atrodė net kiek per šiurkštus. Tokią nuomonę lėmė ne vien faktas, kad vaikino tėvai pragyveno dirbdami žemę, bet ir tai, kad jų valdomas žemės plotelis buvo išties labai mažas. Trifonas potencialų žentą vertino kaip gerą investiciją. Jiedu tarpusavyje keletą kartų jau aptarė pastarojo planus statyti antrą viešbutį.

„*Agapi mou* — meile mano, jo ambicijos begalinės, — patikino sutuoktinis Artemidę. — Štai kas svarbiausia. Vaikinas tikrai toli eis. Jo akys dega. Su juo galiu kaip vyras su vyru aptarinėti verslo reikalus.“

Kai Trifonas Markidis Nikosijoje pirmą kartą pakvietė Savą Papakostą vakarienės, Afroditė nežinojo, ko tikisi tėvas. Tai nebuvo *coup de foudre*, — meilė iš pirmo žvilgsnio, — bet mergina, dar niekada nesusitikinėjusi su vaikiniais, pati gerai nenučiuokė, ką turėtų jausti. Tarp jų tvyrojo kažkas nenusakoma, ir jeigu Savas būtų patyrinėjęs garbioje namų vietoje pakabintą fotografiją, būtų pastebėjęs nepaprastą savo panašumą su velioniu Markidžių sūnumi, vieninteliu Afroditės broliu. Visai kaip Dimitris, būsimasis žentas buvo raumeningas, banguotų plaukų, plačiaburnis. Jūdviejų net amžius buvo toks pats.

Dimitris Markidis mirė dvidešimt penkerių, 1964-ųjų pradžioje, Nikosijoje kilus neramumams tarp Kipro graikų ir turkų. Žuvo jis mažiau nei pusantro kilometro atstumu nuo namų, ir motina šventai tikėjo, kad sūnus buvo tik stebėtojas ir atsitiktinai pakliuvo į kryžminę ugnį.

Dėl tariamo sūnaus nekaltumo Artemidei sūnaus mirtis atrodė dar tragiškesnė, bet sesuo su tėvu gerai žinojo, kad visa tai — ne vien bloga lemtis. Afroditė su Dimitriu daug kalbėdavosi. Sesuo jį pridengdavo išslūkinantį iš namų, meluodavo norėdama apsaugoti, kartą savo kambaryje net slėpė ginklą, — buvo tikra, kad niekas čia neieškos.

Markidžių vaikai Nikosijoje mėgavosi privilegijuotųjų vaikyste, idiliškas vasaras leido Famagustoje. Tėvas sėkmingai investavo ir, intensyvėjant nekilnojamojo turto bumui, pajūrio kurortui jau tuomet buvo skyręs nemažą kapitalo dalį.

Žuvus Dimitriui, viskas pasikeitė. Artemidė negalėjo liautis gedėjusi. Šeimos gyvenimą slėgė fizinė ir emocinė tamsa, kuri

niekada nebesapitraukė. Trifonas tarytum laidojo save be perstojo dirbdamas, o Afroditė didžiąją dalį laiko praleisdavo troškioje, slogioje tylių namų aplinkoje, kur dažną dieną net nebūdavo atveriamos langinės. Mergina troško ištrūkti, o vienintelė priebėga buvo santuoka, ir susipažinusi su Savu ji suprato — jungtuvės gali tapti puikia galimybe.

Nors kibirkštėlės ir trūko, Artemidė vaizdavosi, kad gyvenimas taptų kur kas lengvesnis, jei ištektėtų už vyro, patinkančio tėvui. Mąstė apie savo būsimojo planus dėl viešbučio statybos — jame galėtų rasti ir jai vieta, — ši mintis masino.

Praėjus aštuoniolikai mėnesių nuo pirmojo jaunuolių susitikimo, tėvai iškėlė įspūdingiausias vestuves Kipre per visą dešimtmetį. Ceremonijai vadovavo pats Prezidentas, Jo Šventenybė arkivyskupas Makarijas, svečių buvo daugiau nei tūkstantis (visi jie išgėrė tiek pat butelių prancūziško šampano). Nuotakos kraitis vien papuošalais buvo vertinamas daugiau nei dvidešimčia tūkstančių eurų. Vedybų dieną tėvas dukrai įteikė vėrinį su retais mėlynaisiais deimantais.

Po kelių savaitių motina pareiškė norinti persikelti į Angliją. Nors jos sutuoktinis klestint Famagustai čia gerai uždirbo, verslas ėjosi puikiai, moteris nebegalėjo pakęsti gyvenimo Kipre. Praėjo penkeri metai po Dimitrio mirties, bet tos nelemtos dienos prisiminimai liko.

„Mums reikia viską pradėti iš naujo, — nedavė ramybės Trifonui žmona. — Kad ir ką darytume šioje saloje, kad ir kur gyventume, ši vieta niekada nebebus tokia kaip anksčiau.“

Kamuojamas nesibaigiančių dvejonių, Trifonas Markidis sutiko. Duktė ištekėjo, jos ateitis užtikrinta, taigi jis išlaikys tęstinumą savo gimtojoje žemėje.

O Savas išties nenuvylė. Šešurui įrodė, kad sugeba gauti pelno ir iš plyno lauko. Visą vaikystę stebėjo, kaip motina su tėvu triūsė

dirbdami žemę ir šiaip ne taip vos išsiversdavo. Būdamas keturiolikos, jaunuolis padėjo tėvui šeimos name pastatyti antstatą ir įrengti papildomą kambarį. Tas darbas jam patiko, bet svarbiausia, Savas jau tada suvokė, kad su žeme galima daryti ir visai ką kita — ne tik kapstyti po jos viršutinį sluoksnį ar paberti kelias sėklas. Nesibaigiantis žemės darbų ciklas jam atrodė atgrasus, visiškai bergždžias.

Pamatęs Famagustoje bekylantį pirmą aukštą pastatą — viešbutį, vaikas greitai mintinai suskaičiavo, kiek kartų daugiau pelno galima gauti iš akro žemės ant jos statant, o ne ją kapstant ir beriant sėklas ar sodinant medžius, kuriuos reikėjo nepailstant prižiūrėti. Tada jam kilo vienintelis klausimas — kaip nusipirkti žemės ir pradėti įgyvendinti savo planus? Ilgainiui dirbdamas keliuose darbuose dieną naktį, susitaręs dėl paskolos (banko vadybininkas, vos jį pamatęs, atpažino akivaizdžią ambiciją), jis surinko pakankamai pinigų nedideliam žemės ploteliui nusipirkti ir pastatė jame pirmą viešbutį — „Rojaus paplūdimį“. Jaunas verslininkas stebėjo, kaip plečiasi kurortas, o su Famagustos plėtra didėjo ir jo siekiai.

Trifonas Markidis buvo pagrindinis investuotojas į naująjį viešbučio projektą, kartu jie sukūrė verslo planą. Savas norėjo turėti viešbučių tinklą, kurio prekės ženklas vieną dieną taptų tarptautiniu vardu — tokiu gerai žinomą kaip „Hilton“.

Pirmąją plano dalį jis kone įgyvendino. Didžiausio, prabangiausio viešbučio Famagustoje statybos baigtos. „Saulėtekis“ beveik parengtas atidaryti.

Dėl nuolatinio žmonių, prašančių patikrinti bei patvirtinti atliktą darbą, antplūdžio tądien Savas Papakostas buvo pasiutusiai užimtas. Jis gerai suprato, kad bendrą vaizdą sudaro daugybė

detalių, taigi iki smulkmenų domėjosi kiekviena iš jų. Į numatytas vietas buvo keliami sietynai, jų krištolai lubose kūrė šokantį spalvų bei raštų kaleidoskopą, kuris atsispindėjo ant grindų. Nepatenkin-tas rezultatu, Savas liepė kiekvieną jų nuleisti per dvi grandis — taip padidės atspindžių plotas.

Milžiniškos erdvės centre čiurleno fontanas, jame spindėjo trejetas paaukuotų delfinų. Natūralaus dydžio jie buvo tarsi tą pat akimirką netikėtai iššokę iš vandens, stiklinės akys žvelgė tiesiai į stebėtoją. Du vyrai reguliavo iš jų žabtų trykštančią srovę.

— Reikia intensyvesnės, — nurodė Savas.

Pustuzinis menininkų ant neoklasicistinių lubų detalių skru-pulingai lipdė aukso lapelius. Jie dirbo taip, tarytum laikas neeg-zistuotų. Liudydami, kad taip tikrai nėra, už raudonmedžio regis-tratūros stalo, besidriekiančio apie trisdešimt metrų išilgai fojė, buvo išrikiuoti prie sienos pritvirtinti penki laikrodžiai. Ateinančią valandą kiekvienas jų bus pažymėtas pagrindinių pasaulio finansų centrų pavadinimais, jų rodyklės bus tiksliai nustatytos.

Įspūdingos kolonos buvo išdėstytos taip, kad atkartotų neto-liese esančios antikinės Salamino agoros planą, o siekiant imituoti marmurą, subtiliai ištapytos siūlės. Įsitaisę ant pastolių, trys dai-lininkai tapė *trompe l'oeil* freską*, vaizduojančią įvairias klasikines scenas. Svarbiausia figūra čia buvo salos globėja deivė Afroditė. Vienoje scenoje ji kilo iš jūros bangų.

Kiekviename iš daugybės aukštų bei koridorių nepailsdamos it bitės avilyje plušo kambarinių brigados: moterys ant didžiulių lovų tiesė prašmatnią naują patalynę, guldė į užvalkalus storas plunksnų pagalves.

— Šiame kambaryje tilptume gyventi su visa šeima, — pa-stebėjo viena iš jų.

* Tapybos technika, kai objektai tapomi tokiu būdu, kad atrodo tarytum tikri, trimačiai.